ECLI:LV:AT:2026:0129.C75006721.16.S

Lieta Nr. C75006721, SKC-2/2026

Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026.gada 29.janvārī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Zane Pētersone, senatori Kaspars Balodis un Kristīne Zīle

izskatīja rakstveida procesā civillietu SIA /Nosaukums A/ prasībā pret /Persona A/ un /ārvalsts/ uzņēmumu UAB /Nosaukums B/ par atlīdzības par konkurences ierobežojuma ievērošanu piedziņu, līgumsoda un zaudējumu atlīdzības piedziņu un /Persona A/ pretprasībā pret SIA /Nosaukums A/ par darba līguma punkta atzīšanu par spēkā neesošu sakarā ar SIA /Nosaukums A/ kasācijas sūdzību un /Persona A/ kasācijas pretsūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 10.februāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA /Nosaukums A/ 2021.gada 8.septembrī cēla tiesā prasību pret /Persona A/ un /ārvalsts/ uzņēmumu UAB /Nosaukums B/ (turpmāk – UAB /Nosaukums B/), lūdzot:

1) piedzīt no /Persona A/ prasītājas labā izmaksāto atlīdzību 11 350,08*euro* par konkurences ierobežojuma ievērošanu un līgumsodu 6300 *euro*;

2) piedzīt solidāri no /Persona A/ un UAB /Nosaukums B/ prasītājas labā ar negodīgu konkurenci nodarīto zaudējumu atlīdzību 66 086*euro*;

3) piedzīt solidāri no /Persona A/ un UAB /Nosaukums B/ likumiskos procentus par laiku līdz sprieduma izpildei;

4) piedzīt no atbildētājiem prasītājas labā visus tiesāšanās izdevumus.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] SIA /Nosaukums A/ kā darba devēja un /Persona A/ kā darbinieks /datums/ noslēdza darba līgumu, ar kuru /Persona A/ tika pieņemts darbā SIA /Nosaukums A/ par /amats/.

2021.gada 29.janvārī puses vienojās darba tiesiskās attiecības izbeigt.

[1.2] Darba līguma 13.1.punktā noteikts /Persona A/ konkurences ierobežojuma ievērošanas pienākums uz vienu gadu pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas. Prasītāja pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas maksāja /Persona A/ atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu 900*euro* mēnesī, pamatojoties uz darba līguma 13.3.punktu. Taču vēlāk tika konstatēts, ka /Persona A/ pretēji darba līgumā noteiktajam /datums/ ir nodibinājis darba tiesiskās attiecības ar prasītājas tiešo konkurentu – UAB /Nosaukums B/ – un izmanto prasītājas

komercnoslēpumu, lai uzlabotu UAB /Nosaukums B/ pozīcijas būvniecības tehnikas nomas tirgū, kā arī pārvilina prasītājas klientus saņemt konkurenta pakalpojumus.

UAB /Nosaukums B/ nodarbina /Persona A/, kas ir uzskatāms par darba līgumā noteiktā konkurences ierobežojuma ievērošanas pārkāpumu.

[1.3] Prasītāja laika posmā no 2021.gada 29.janvāra līdz 2021.gada 8.septembrim samaksāja /Persona A/ neto atlīdzību 6300*euro* un nodokļos pārskaitīja 5050,08 *euro*, kopā par konkurences ierobežojuma ievērošanu samaksājot 11 350,08 *euro*. Tā kā atbildētājs ir pārkāpis konkurences ierobežojumu, viņam atbilstoši darba līguma 13.6.punktam ir jāatmaksā nepamatoti saņemtā atlīdzība (tostarp samaksātie nodokļi kā zaudējumi), kā arī jāmaksā šajā līguma punktā pielīgtais līgumsods 100 procentu apmērā no atlīdzības, kuru darba devēja samaksājusi darbiniekam par konkurences ierobežojuma ievērošanu.

[1.4] Turklāt no atbildētājiem solidāri piedzenama zaudējumu atlīdzība. Zaudējumi izriet no negūtajiem nomas ienākumiem, kas aprēķināti atbilstoši /Persona A/ finanšu plānam prasītājas uzņēmumā 2021.gadā, un tie prasītājai nodarīti ar prasītājas komercnoslēpuma izmantošanu, radot negodīgu konkurenci. Atbildētāji ir vienojušies par sadarbību, /Persona A/ pārkāpjot nekonkurēšanas vienošanos un UAB /Nosaukums B/ zinot par šo pārkāpumu.

[1.5] Prasītāja ir saņēmusi detektīva 2021.gada 30.maija atskaiti par detektīvdarbības pasākumiem 2021.gada maijā, kas atbilst Detektīvdarbības likumam. Atskaite apstiprina, ka /Persona A/ 2021.gada sākumā nodibināja darba tiesiskās attiecības ar UAB /Nosaukums B/, izmanto UAB /Nosaukums B/ marķētu automašīnu un e-pasta adresi/E-Pasts A/, ar kuru piedāvā klientiem UAB /Nosaukums B/ pakalpojumus. /Persona A/ telefonsarunas laikā detektīvam atklāja, ka viņš nodarbojas ar tehnikas iznomāšanu, pārstāv UAB /Nosaukums B/, un piedāvāja iznomāt konkrētu tehniku.

/Persona A/ laikā no 2021.gada 20.septembra līdz 2021.gada 30.septembrim ir vairākkārt UAB /Nosaukums B/ interesēs un tās vārdā organizējis nomas pakalpojumu saņemšanu no citām kapitālsabiedrībām.

[1.6] Prasība pamatota ar Civillikuma 1587., 1590., 1672., 1757., 1759., 1716., 1717., 1718., 1770., 1772., 1773., 1775., 1779., 2376., 2378. un 2384.pantu, Konkurences likuma 1.pantu, 18.panta trešās daļas 4.punktu, 20. un 21.pantu un Darba likuma 83.panta pirmo daļu un 84.pantu.

[2] Atbildētāji /Persona A/ un UAB /Nosaukums B/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka prasību neatzīst.

[3] Atbildētājs /Persona A/ 2022.gada 10.februārī iesniedza pretprasību pret SIA /Nosaukums A/, lūdzot atzīt par spēkā neesošu /datums/ darba līguma 13.punktu „Konkurences ierobežojumi” ar visiem tā apakšpunktiem, pamatojoties uz Darba likuma 83. un 84.pantu.

[4] Ar Ekonomisko lietu tiesas 2022.gada 22.jūnija spriedumu prasība apmierināta daļēji, bet pretprasība noraidīta. Tiesa piedzina no /Persona A/ SIA /Nosaukums A/ labā izmaksāto atlīdzību 11 350,08*euro* par konkurences ierobežojuma ievērošanu, līgumsodu 6300 *euro* un tiesāšanās izdevumus 3367,18 *euro*, kopā 21 017,26 *euro*, nosakot arī prasītājas tiesības saņemt likumiskos sešus procentus gadā no piedzītās summas līdz sprieduma izpildei, bet pārējā daļā (par zaudējumu atlīdzības 66 086 *euro* solidāru piedziņu) prasību noraidīja.

[5] /Persona A/ iesniedza apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru apmierināta prasība un noraidīta pretprasība.

SIA /Nosaukums A/ iesniedza apelācijas sūdzību, pārsūdzot pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru prasība noraidīta.

[6] Ar Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 10.februāra spriedumu nospriests:

1) noraidīt SIA /Nosaukums A/ prasību pret /Persona A/ par atlīdzības 11 350,08*euro* par konkurences ierobežojuma ievērošanu un līgumsoda 6300 *euro* piedziņu;

2) noraidīt SIA /Nosaukums A/ prasību pret /Persona A/ un UAB /Nosaukums B/ par zaudējumu atlīdzības 66 086*euro* solidāru piedziņu;

3) noraidīt /Persona A/ pretprasību pret SIA /Nosaukums A/ par darba līgumā iekļautā konkurences ierobežojuma atzīšanu par spēkā neesošu;

4) noraidīt SIA /Nosaukums A/ lūgumu par izdevumu sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu piedziņu;

5) piedzīt no SIA /Nosaukums A/ /Persona A/ labā izdevumus 3500*euro* advokāta palīdzības samaksai, bet valsts ienākumos – valsts nodevu 857,15 *euro*;

6) piedzīt no /Persona A/ SIA /Nosaukums A/ labā izdevumus 4275*euro* advokāta palīdzības samaksai.

[7] SIA /Nosaukums A/ iesniedza kasācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru noraidīta SIA /Nosaukums A/ prasība.

/Persona A/ iesniedza kasācijas pretsūdzību par apelācijas instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta viņa pretprasība un no /Persona A/ SIA /Nosaukums A/ labā piedzīti izdevumi 4275*euro* advokāta palīdzības samaksai.

[8] Ar Senāta senatoru kolēģijas 2023.gada 18.oktobra rīcības sēdes lēmumu ierosināta kasācijas tiesvedība sakarā ar SIA /Nosaukums A/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 10.februāra spriedumu daļā, ar kuru noraidīta SIA /Nosaukums A/ prasība pret /Persona A/ par atlīdzības 11 350,08*euro* un līgumsoda 6300 *euro*piedziņu, un daļā par tiesāšanās izdevumiem, kā arī sakarā ar /Persona A/ kasācijas pretsūdzību par apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru no viņa piedzīti tiesāšanās izdevumi, bet par pārējo sprieduma daļu kasācijas tiesvedības ierosināšana atteikta.

[9] Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 10.februāra spriedums daļā, par kuru ierosināta kasācijas tiesvedība, pamatots ar šādiem motīviem.

[9.1] Lietā nav strīda, ka 2021.gada 29.janvārī /Persona A/ un SIA /Nosaukums A/ noslēdza vienošanos par darba tiesisko attiecību izbeigšanu, kas bija nodibinātas uz /datums/ darba līguma pamata. Darbiniekam tika paskaidrots un viņš apzinājās, ka pēc darba līguma izbeigšanas ir spēkā darba līgumā iekļautais konkurences ierobežojums un komercnoslēpuma neizpaušanas pienākums (vienošanās 4.punkts).

Atbilstoši darba līguma 13.1.punktam darbinieks pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas apņēmies vienu gadu nedarboties kā cita darba devēja darbinieks, pilnvarnieks, komersants, uzņēmējs, konsultants u. tml. darba devēja komercdarbības jomā jebkādā amatā vai citā statusā, kurā tas var izmantot profesionālās zināšanas, kuras dod priekšrocības darbiniekam vai trešajai personai konkurencē ar darba devēju salīdzinājumā ar citu darba devēja konkurentu, kuram šādu zināšanu nav.

[9.2] /Persona A/ pieņemts darbā SIA /Nosaukums A/ par /amats/ (profesijas klasifikatora kods Nr. /numurs A/). /datums/ darba līgumā nav norādīts detalizēts /Persona A/ darba pienākumu apraksts, tikai norādīts amata nosaukums un kods.

Saskaņā ar darba līguma noslēgšanas brīdī spēkā esošo profesiju klasifikatoru (Ministru kabineta 2010.gada 18.maija noteikumi Nr. 461) atbildētāja amats atbilst amatam „tirdzniecības pārdevējs”, tādējādi darbinieka pamatuzdevums bija darbs ar klientiem: klientu piesaiste, jaunu pasūtījumu iegūšana u. tml.

Atbilstoši Labklājības ministrijas uzturētajam profesiju klasifikatoram profesijā ar klasifikatora kodu Nr. /numurs A/ nodarbinātie vairumā pārdod dažādas preces, tostarp iekārtas, ierīces un citu tehnisko produkciju, vai veic ar pārdošanu saistītos pakalpojumus un sniedz nepieciešamo speciālo informāciju.

[9.3] Savukārt no /datums/ darba līguma redzams, ka /Persona A/ pieņemts darbā UAB /Nosaukums B/ /amats/ amatā (profesijas klasifikatora kods Nr. /numurs B/).

UAB /Nosaukums B/ 2022.gada 13.aprīļa izziņā detalizēti aprakstīti /Persona A/ amata darba pienākumi: 1) klientu tehniskās konsultācijas (klientu konsultēšana par inventāra izvēli un pareizu lietošanu); 2) UAB /Nosaukums B/ pastāvīgās pārstāvniecības Latvijā tehniskā parka inventāra pieejamības nomai nodrošināšana un kvalitātes nodrošināšana (inventāra inventarizācija, savlaicīgu remontu nodrošināšana, komunikācija ar uzņēmuma mehāniķiem); 3) UAB /Nosaukums B/ pastāvīgās pārstāvniecības Latvijā inventāra sagatavošanas nomai kontrole; 4) servisa kvalitātes nodrošināšana, iekšējie auditi (darba devējas noteikto nomas pakalpojumu kvalitātes standartu ievērošanas uzraudzība un nodrošināšana); 5) uzņēmuma pastāvīgās pārstāvniecības Latvijā darba procesa uzraudzība; 6) uzņēmuma pastāvīgās pārstāvniecības Latvijā darba procesa uzlabošana un optimizēšana; 7) uzņēmuma pastāvīgās pārstāvniecības Latvijā sagatavoto dokumentu atbilstības pārbaude uzņēmuma noteiktajām standarta prasībām.

[9.4] Tas, ka viens no /Persona A/ pienākumiem UAB /Nosaukums B/ ir klientu tehniskās konsultācijas, nenozīmē, ka tas ir tas pats amats, kas bija pie prasītājas. Pie SIA /Nosaukums A/ atbildētāja darba uzdevumi bija saistīti ar tehnikas nomas pakalpojumu pārdošanu, bet UAB /Nosaukums B/ – ar nomas pakalpojumu kvalitātes paaugstināšanu.

Ievērojot darba pienākumu atšķirību, nav pamata secināt, ka /Persona A/ pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas ar prasītāju ir nodibinājis darba tiesiskās attiecības ar UAB /Nosaukums B/, pārkāpjot darba līgumā noteikto konkurences ierobežojumu.

[9.5] Konkurences ierobežojuma mērķis ir aizsargāt darba devēju no tādas darbinieka profesionālās darbības, kas var radīt konkurenci darba devēja komercdarbībai, taču nevis formālu konkurenci, bet gan tādu konkurenci, kuras pamatā ir darbinieka rīcībā esoša darba devēja informācija, kas būtu aizsargājama. Citiem vārdiem, konkurences ierobežojuma mērķis ir nepieļaut konkurences risku, kuru rada darbinieka rīcībā esošā aizsargājamā informācija.

Izvērtējot 2021.gada 29.janvāra vienošanos kopsakarā ar /datums/ darba līguma 13.1.punktā iekļauto formulējumu, atzīstams, ka /Persona A/ noteiktais ierobežojums attiecas tikai uz gadījumiem, kad šādas darba attiecības rada priekšrocības darbiniekam vai trešajai personai konkurencē ar darba devēju. Darba pienākumu veikšana pie SIA /Nosaukums A/ atbildētājam neradīja nekādas priekšrocības, strādājot UAB /Nosaukums B/. /Persona A/ nav izmantojis nedz SIA /Nosaukums A/ klientu informāciju, nedz ziņas par SIA /Nosaukums A/ pakalpojumu cenām un piemērojamām darbības metodēm un stratēģijām. No /Persona A/ darba pienākumu UAB /Nosaukums B/ apraksta var secināt, ka viņa darba pienākumu veikšanai nekāda SIA /Nosaukums A/ aizsargājamā informācija nav bijusi nepieciešama.

[9.6] Nav pamatoti pirmās instances tiesas secinājumi, ka /Persona A/ UAB /Nosaukums B/ ne tikai atradās amata pozīcijā, kurā viņš varēja tieši izmantot darbā pie SIA /Nosaukums A/ iegūto komercnoslēpumu, bet arī faktiski veica vismaz atsevišķas darbības, kuras radīja konkurenci SIA /Nosaukums A/ komercdarbībai.

[9.6.1] No atskaites par detektīvdarbības pasākumiem redzams, ka 2021.gada 27.maijā plkst. 8.39 detektīvs /Persona C/ zvanīja uz /Persona A/ tālruņa numuru /Tālrunis A/. Saruna notika krievu valodā. Sarunas laikā vīrietis, kurš atbildēja uz zvanu, apstiprināja, ka viņu sauc /Persona A/, viņš nestrādā SIA /Nosaukums A/, bet nodarbojas ar tehnikas īri; firma, kuru viņš pārstāv, ir UAB /Nosaukums B/, adrese /Adrese A/. Gatavs izīrēt trīs „600” betona slīpmašīnas. Vajagot noslēgt līgumu.

2021.gada 27.maijā plkst. 10.25 no tālruņa numura /Tālrunis B/ pienāca zvans detektīvam, uz kuru detektīvs neatbildēja, bet pārzvanīja. Vīrietis latviešu valodā paskaidroja, ka viņam zvanīts par betona slīpmašīnām, vajagot atsūtīt uzņēmuma rekvizītus, varot noslēgt nomas līgumu par 19*euro*atlīdzību diennaktī par vienu slīpmašīnu. Tālruņa numurs, no kura saņemts zvans, esot viņa un tiekot izmantots biežāk nekā iepriekšējais, uz kuru zvanīja detektīvs. Uz šo numuru varot lietotnē „WhatsApp” nosūtīt rekvizītus līguma noslēgšanai. Plkst. 16.14 lietotnē „WhatsApp” uz tālruņa numuru /Tālrunis A/ detektīvs nosūtīja īsziņu ar firmas datiem (SIA „Skol”), ar kuru it kā nepieciešams noslēgt līgumu. Detektīvs 2021.gada 28.maijā plkst. 10.33 minētajā lietotnē nosūtīja atgādinājumu

par līgumu un plkst. 11.55 saņēma atbildi ar lūgumu nosūtīt elektroniskā pasta adresi, uz kuru jānosūta līgums. Viņš plkst. 15.27 nosūtīja elektroniskā pasta adresi*/E-Pasts B/*. Detektīvs 2021.gada 31.maijā plkst. 8.44 lietotnē „WhatsApp" uz tālruņa numuru /Tālrunis A/ nosūtīja īsziņu, ka nav saņēmis līgumu uz norādīto elektroniskā pasta adresi. 2021.gada 1.jūnijā no*/E-Pasts A/* saņēma vēstuli, kurai pielikumā ir līgums un vienošanās, pilnvaras forma.

Detektīva atskaitē noskaidrotais liecina citstarp par apstākļiem, par kuriem lietā nav strīda, ka /Persona A/ 2021.gada 27.maijā apliecināja, ka nodarbojas ar tehnikas īri, un uzņēmums, kuru viņš pārstāv, ir UAB /Nosaukums B/.

Savukārt /Persona A/ paskaidrotais, ka „gatavs izīrēt trīs „600" betona slīpmašīnas; vajagot noslēgt līgumu", un dokumenti, kurus UAB /Nosaukums B/ nosūtījis no elektroniskā pasta adreses*/E-Pasts A/*detektīvam, neliecina par /Persona A/ darbībām, kas izraisījušas tādas sekas kā negodīga konkurence, izmantojot informāciju, kuru atbildētājs ieguvis, būdams SIA /Nosaukums A/ darbinieks. Nekas neliecina, ka UAB /Nosaukums B/ sadarbojies ar SIA /Nosaukums A/ klientu, t. i., SIA „Skol", vai ka SIA /Nosaukums A/ nomas tehnikas klāstā bija trīs „600" betona slīpmašīnas, par kurām interesējās privātdetektīvs.

[9.6.2] Prasītājas iesniegtais SIA „Reaktīvs" 2021.gada 30.septembra rēķins neapstiprina to, ka atbildētāji īsteno negodīgu konkurenci un ka UAB /Nosaukums B/ nodarbina /Persona A/ pretēji SIA /Nosaukums A/ un /Persona A/ darba līgumā noteiktajam konkurences ierobežojumam.

Šo rēķinu SIA „Reaktīvs" ir izrakstījusi kā iznomātāja par pakalpojuma sniegšanu nomniecei UAB /Nosaukums B/. Tādējādi nav pamata uzskatīt, ka SIA „Reaktīvs" ir UAB /Nosaukums B/ kliente, jo ir otrādi – SIA „Reaktīvs" ir sniegusi pakalpojumu.

Pirmās instances tiesas apsvērumi, ka minētais rēķins netieši norāda, ka /Persona A/, būdams nodarbināts UAB /Nosaukums B/, ir kontaktējies ar iepriekšējās darba devējas klientiem, nav pamatoti, jo nav apliecinājuma tam, ka SIA „Reaktīvs" ir SIA /Nosaukums A/ kliente.

[9.7] Ievērojot minēto, atzīstams, ka /Persona A/ nav pārkāpis darba līgumā noteikto konkurences ierobežojumu un viņam nav pienākuma atlīdzināt nedz darba līguma 13.6.punktā paredzēto atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu, nedz maksāt līgumsodu. Līdz ar to prasība daļā par atlīdzības 11 350,08*euro* un līgumsoda 6300 *euro* piedziņu ir noraidāma.

[9.8] Attiecībā uz tiesāšanās izdevumiem norādāms, ka apelācijas instances tiesā SIA /Nosaukums A/ apelācijas sūdzība atzīta par nepamatotu, /Persona A/ apelācijas sūdzība atzīta par pamatotu daļā, prasība un pretprasība noraidīta pilnībā.

[9.8.1] Atbildētājs no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos ir atbrīvots uz Civilprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 1.punkta pamata, tādēļ no prasītājas valsts labā piedzenama valsts nodeva 857,15 *euro* par atbildētāja apelācijas sūdzību proporcionāli apelācijas instancē noraidītajai prasības daļai.

[9.8.2] Ņemot vērā, ka prasītājas prasība noraidīta pilnībā, noraidāms ir prasītājas lūgums par izdevumu sakarā ar rakstveida pierādījumu (atskaites par detektīvdarbības pasākumiem) iegūšanu piedziņu.

[9.8.3] Lietas materiālos redzams, ka /Persona A/ radušies 3500*euro* izdevumi advokāta palīdzības samaksai, kas saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta „c" apakšpunktu piedzenami to faktiskajā apmērā no prasītājas atbildētāja labā.

Savukārt prasītājai radušies 4930,75 *euro*izdevumi advokāta darba samaksai. Tā kā skatāmā lieta atzīstama par sarežģītu, atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta „e" apakšpunktam no /Persona A/ prasītājas labā piedzenami izdevumi 4275*euro* advokāta palīdzības samaksai.

[10] SIA /Nosaukums A/ kasācijas sūdzībā attiecībā uz Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 10.februāra sprieduma daļu, par kuru ierosināta kasācijas tiesvedība, norādīti šādi argumenti.

[10.1] Tiesa nepamatoti nav piemērojusi Civillikuma 2384.pantu, atstādama bez vērtējuma jautājumu, uz kāda juridiska pamata /Persona A/ var paturēt no prasītājas saņemto atlīdzību.

[10.2] Spriedumā nav vērtēts apstāklis, ka /Persona A/ nebija pamata vienpusēji atkāpties no vienošanās par konkurences ierobežojuma ievērošanu pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas, jo nav iestājušies Darba likuma 100.panta piektajā daļā norādītie priekšnoteikumi.

[10.3] Tiesa nav pienācīgi novērtējusi pierādījumus un motivējusi spriedumu, pārkāpjot Civilprocesa likuma 9., 10., 93., 97.panta, 193.panta piektās daļas un 432.panta noteikumus.

[10.3.1] Spriedumā kļūdaini secināts, ka, lai nodibinātu, ka /Persona A/ jaunajā darba vietā veic identiskus vai pavisam citādus darba pienākumus, ir jāvērtē amata apraksts un darba līgumā norādītā profesiju klasifikatora koda saturs.

Veicamie darba pienākumi jāvērtē pēc būtības, nevis formāli atkarībā no ieņemamā amata. Saistībā ar profesiju klasifikatora izmantošanu darbs ir definēts kā pienākumu un uzdevumu kopums. Tiesa nepamatoti atzinusi, ka amata aprakstā norādītais amata mērķis, amatu apraksti un pats amats ir kritēriji, pēc kuriem noteikt, vai darbinieki atrodas salīdzināmā situācijā. Profesiju klasifikatoram varētu būt mērķis nodrošināt starptautiskajai praksei atbilstošu darbaspēka uzskaiti un salīdzināšanu, nevis kalpot par argumentu uzskatam, ka darbinieks veic noteiktus darbus. Tādējādi tiesa savu pozīciju nepamatoti balstījusi uz profesiju klasifikatoru un atbildētāju vienpusēji sagatavotiem dokumentiem.

Tiesa nav arī argumentējusi, kāpēc nav piešķīrusi nozīmi citiem pierādījumiem, kas apstiprina /Persona A/ darba pienākumus UAB /Nosaukums B/ un faktisko darba pienākumu veikšanu, formāli paļaujoties uz amata aprakstu un profesiju klasifikatora kodu. Tiesa formāli secinājusi, ka /Persona A/ darbojas citā darbības sfērā, kas šķietami varētu būt pamats atzīt, ka noteiktais konkurences ierobežojums attiecas tikai uz darbības jomu, kurā darbinieks tika nodarbināts darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā, un tas neatbilst pašreizējam stāvoklim.

Konkrētajā gadījumā ir noteikts ierobežojums darboties SIA /Nosaukums A/ komercdarbības jomā jebkādā amatā vai statusā.

[10.3.2] Ievērojot minēto, tiesa ne tikai procesuāli nepareizi novērtējusi pierādījumus, bet arī pārkāpusi Darba likuma 84.panta otro daļu, jo šī norma nav piemērota pēc būtības. Analizējams ir tieši minētajā normā noteiktais jēdziens „darbības joma”. Konkurences ierobežojums saskaņā ar Darba likuma 84.panta otro daļu attiecas uz to darbības jomu, kurā darbinieks ticis nodarbināts darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā. Vienošanās par darbinieka profesionālās darbības ierobežojumu var attiekties tikai un vienīgi uz to nozari, kurā darbojas darba devējs. Tas nav obligāti ierakstāms līgumā, jo to paredz likums. Lietā nav strīda, ka SIA /Nosaukums A/ un UAB /Nosaukums B/ ir tiešās konkurentes.

[10.3.3] Nenosakot pierādījumu nozīmību saistībā ar lietā konstatētajiem faktiem, neiedziļinoties katra pierādījuma būtībā un nesalīdzinot tos ar citiem, tiesa nav izpildījusi Civilprocesa likuma 97.panta prasības. Formāla atsauce uz atbildētāju sagatavotajiem dokumentiem līdzās privātdetektīva secinājumiem par /Persona A/ faktisku veiktu darbu UAB /Nosaukums B/ nav saprātīgi pamatota.

[11] /Persona A/ kasācijas pretsūdzībā attiecībā uz Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 10.februāra sprieduma daļu, par kuru ierosināta kasācijas tiesvedība, norādīts, ka tiesa netaisnīgi izlēmusi jautājumu par ar lietas vešanu saistīto izdevumu piedziņu.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta „e” apakšpunktam no /Persona A/ SIA /Nosaukums A/ labā piedzīti izdevumi 4275*euro* advokāta palīdzības samaksai, taču apstākļos, kad SIA /Nosaukums A/ prasījumi pret /Persona A/ kopumā veidoja 83 736,08*euro* un tie tika pilnīgi noraidīti, maksimālā piedzenamā summa ir 4186 *euro*. Līdz ar to tiesas noteiktie atlīdzināmie izdevumi ir nesamērīgi lieli un bija samazināmi vismaz līdz tam pašam apmēram, ko /Persona A/ samaksājis savu interešu aizstāvībai.

[12] /Persona A/ un UAB /Nosaukums B/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus par SIA /Nosaukums A/ kasācijas sūdzību, uzskatot to par nepamatotu.

Motīvu daļa

[13] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā un pretsūdzībā attiecībā uz apgabaltiesas sprieduma daļu, par ko ierosināta kasācijas tiesvedība, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums šajā daļā ir atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

Par konkurences ierobežojuma pārkāpumu

[14] Tiesa nodibinājusi un lietā nav strīda, ka /Persona A/ pieņemts darbā SIA /Nosaukums A/ par /amats/ uz /datums/ darba līguma pamata.

Darba līguma 13.1.punktā noteikts konkurences ierobežojums, proti, ka darbinieks pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās apņemas vienu gadu nedarboties kā cita darba devēja darbinieks, pilnvarnieks, komersants, uzņēmējs, konsultants u. tml. darba devēja komercdarbības jomā jebkādā amatā vai citā statusā, kurā tas var izmantot profesionālās zināšanas, kuras dod priekšrocības darbiniekam vai trešajai personai konkurencē ar darba devēju salīdzinājumā ar citu darba devēja konkurentu, kuram šādu zināšanu nav.

Darba līguma 13.3.punktā noteikts darba devējas pienākums konkurences ierobežojuma spēkā esības termiņā ik mēnesi maksāt darbiniekam atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu 900 *euro* mēnesī. Savukārt līguma 13.6.punktā noteikts darbinieka pienākums par konkurences ierobežojuma pārkāpšanu atlīdzināt darba devējai visu izmaksāto atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu, visus zaudējumus, kā arī samaksāt līgumsodu 100 procentu apmērā no atlīdzības, kuru darba devēja samaksājusi darbiniekam par konkurences ierobežojuma ievērošanu.

SIA /Nosaukums A/ un /Persona A/ 2021.gada 29.janvārī noslēdza vienošanos par darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Tās 4.punktā norādīts, ka darbiniekam ir paskaidrots un viņš apzinās, ka pēc darba līguma izbeigšanas ir spēkā darba līgumā iekļautais konkurences ierobežojums.

Tāpat nav strīda par tiesas nodibināto, ka ar /datums/ darba līgumu /Persona A/ pieņemts darbā UAB /Nosaukums B/ /amats/ amatā.

Prasītāja uzskata, ka /Persona A/ pārkāpis pielīgto konkurences ierobežojumu, jo nodibinājis darba tiesiskās attiecības ar SIA /Nosaukums A/ tiešo konkurenti UAB /Nosaukums B/, kur izmanto prasītājas komercnoslēpumu un pārvilina prasītājas klientus, lai uzlabotu UAB /Nosaukums B/ pozīcijas būvniecības tehnikas nomas tirgū.

Apgabaltiesa salīdzinājusi /Persona A/ ieņemto amatu pienākumus pēc Profesiju klasifikatora un secinājusi, ka amati ir atšķirīgi, tāpēc konkurences ierobežojums neesot pārkāpts.

Senāts turpmāk norādītā pamatojuma dēļ piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējai, ka apgabaltiesa, ar šādu motivāciju noraidot prasījumu par atlīdzības par konkurences ierobežojuma ievērošanu piedziņu un ar to saistītos prasījumus, ir nepareizi iztulkojusi un piemērojusi Darba likuma 84.panta otro daļu kopsakarā ar šā panta pirmās daļas 1.punktu, un arī nepareizi piemērojusi pušu līguma 13.1. un 13.6.punktu.

[14.1] Lai noteiktu, vai darbinieks ir pārkāpis vienošanos par darbinieka konkurences ierobežojumu, vispirms jānoskaidro tās šāda ierobežojuma būtiskās pazīmes, kurām ir nozīme konkrētā strīda izspriešanā.

Darba likuma 84.panta pirmā daļa noteic, ka darbinieka un darba devēja vienošanās par darbinieka profesionālās darbības ierobežojumu (konkurences ierobežojums) pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās ir pieļaujama vienīgi tad, ja minētā vienošanās atbilst turpmāk šīs panta daļas trīs apakšpunktos norādītajām pazīmēm.

Pirmā no šīm pazīmēm paredz, ka vienošanās mērķis ir aizsargāt darba devēju no tādas darbinieka profesionālās darbības, kas var radīt konkurenci darba devēja komercdarbībai, ņemot vērā darbinieka rīcībā esošo

darba devēja aizsargājamo informāciju (Darba likuma 84.panta pirmās daļas 1.punkts).

Turklāt Darba likuma 84.panta otrā daļa noteic, ka konkurences ierobežojums var attiekties tikai uz to darbības jomu, kurā darbinieks tika nodarbināts darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā.

[14.2] Konkurences ierobežojums pēc būtības ierobežo Latvijas Republikas Satversmes 106.panta pirmajā teikumā paredzētās personas pamattiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Tomēr Latvijas Republikas Satversmes 116.pants atļauj šīs pamattiesības ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, proti, ja tam ir leģitīms mērķis. Darba devējam ir interese pasargāt sevi no darbinieka profesionālajām darbībām, kas varētu radīt konkurenci darba devēja komercdarbībai. Tādēļ Darba likuma 84.pants atļauj darbiniekam un darba devējam vienoties par darbinieka profesionālās darbības ierobežojumu pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas, ja vienošanās atbilst likumā noteiktajiem priekšnoteikumiem, tostarp vienošanās mērķim.

Likumprojekta „Grozījumi Darba likumā", uz kura pamata Darba likuma 84.panta pirmās daļas 1.punkts ar 2017.gada 27.jūlija likumu papildināts ar norādi par nepieciešamību ņemt vērā darbinieka rīcībā esošo darba devēja aizsargājamo informāciju, anotācijā norādīts, ka darbinieka rīcībā ir jābūt darba devēja aizsargājamai informācijai un ka vienošanās mērķis ir nevis darba devēja aizsardzība pret konkurenci kā tādu, bet gan aizsardzības nodrošināšana pret tādu iespējamo konkurenci, kuras pamatā ir darbinieka rīcībā esošā darba devēja aizsargājamā informācija, piemēram, tehniskā vai komerciālā informācija, klientūra u. c. (sk. *Likumprojekta Nr. 90/TA-1092 (2017) „Grozījumi darba likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). Pieejams:* https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/A13521DACF3B0A70C2258154002231CC?OpenDocument#b).

Senāts piekrīt tiesību doktrīnā norādītajam, ka šāda informācija katrā situācijā jāvērtē individuāli atbilstoši nodarbinātības jomai (sk. *Darba likuma 84.panta komentārs. Grām.: Darba likums ar komentāriem. Rīga: Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, 2020, 225.lpp.*).

Ievērojot minēto, Senāts izskaidro, ka konkurences aizliegums ir spēkā esošs un saistošs tiktāl, ciktāl tas kalpo darba devēja leģitīmu komerciālo interešu aizsardzībai. Darba devēja leģitīmās intereses pamatā ir nepieciešamība novērst risku, ka darbinieks izpaudīs vai izmantos komercnoslēpumu vai citu ar likumu vai līgumu tiesiski aizsargātu informāciju, kura ir nozīmīga darba devēja darbībai, un kā rezultātā, piemēram, tiks pārvilināti piegādātāji vai klienti vai darba devēja konkurents iegūs kādas citas priekšrocības, kuru bez šīs informācijas viņam nebūtu.

[14.3] Ņemot vērā minēto, vienošanās par konkurences ierobežojumu pārkāpumam ir jānodibina ne tikai tas, ka darbinieks pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas ir veicis kādas funkcijas tajā pašā darbības jomā, kurā viņš tika nodarbināts darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā, bet gan jākonstatē arī tas, ka darbinieks jaunajā amatā vai citā statusā varēja izmantot viņa rīcībā esošo darba devēja aizsargājamo informāciju, kuras aizsardzībai konkurences ierobežojums noteikts.

[14.3.1] Darba devējam, ceļot prasību par konkurences ierobežojuma pārkāpumu, konkrētais komercnoslēpums vai cita aizsargājamā informācija ir skaidri jānorāda. Tāpat tiesai šī informācija ir jāidentificē spriedumā.

Nedz prasītāja, nedz tiesa to pienācīgi nav darījušas. Lai gan var piekrist apgabaltiesas norādītajam, ka prasītāja nav identificējusi konkrētu komercnoslēpumu saturošu informāciju, tomēr no prasības pieteikuma un apelācijas sūdzības izriet prasītājas norādes uz atbildētāja zināšanām par prasītājas klientiem un piedāvājumu cenām. Šādos apstākļos ne tikai prasītājai bija jāizsakās konkrētāk, bet arī tiesai bija jācenšas šos apstākļus noskaidrot atbilstoši Civilprocesa likuma 8.pantam, 149.panta ceturtajai daļai, ko tiesa, izskatot lietu rakstveida procesā, nav darījusi.

[14.3.2] Turklāt darba devējam ir arī jāpierāda, ka konkrētā informācija ir aizsargājama, ja darbinieks to apstrīd. Tā, piemēram, ja darba devējs uzskata, ka aizsargājamā informācija ir viņa komercnoslēpums, bet darbinieks apstrīd šīs informācijas atbilstību komercnoslēpuma pazīmēm, tad darba devējam ir ne tikai jānorāda,

bet arī jāpierāda, kāda informācija un kāpēc ir atzīstama par komercnoslēpumu, proti, jāpamato šīs informācijas atbilstība Komercnoslēpuma aizsardzības likuma 2.panta pirmajā daļā noteiktajām komercnoslēpuma pazīmēm. Savukārt tiesai šie apstākļi ir jāpārbauda (par tiesas pienākumu strīda gadījumā noskaidrot informācijas atbilstību komercnoslēpuma pazīmēm, kā arī par darba devēja pienākumu darbiniekam rakstveidā norādīt, kura informācija uzskatāma par komercnoslēpumu, plašāk sk. *Senāta 2022.gada 22.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-188/2022,* ECLI:LV:AT:2022:1222.C33369520.11.S*, 11.punktu un tā apakšpunktus*).

[14.3.3] Senāts arī norāda, ka pārkāpuma atzīšanai ir jākonstatē ticama iespējamība, ka darbinieks jaunajā amatā vai citā profesionālās darbības statusā varēja izmantot viņa rīcībā esošo darba devēja aizsargājamo informāciju, kuras aizsardzībai konkurences ierobežojums noteikts, bet nav jānodibina, ka tā ir faktiski izmantota.

[14.4] Senāts piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējai, ka apgabaltiesa nepamatoti šauri iztulkojusi Darba likuma 84.pantā ietverto jēdzienu „darbības joma", uzskatot, ka jākonstatē vienīgi tas, ka darbinieks pie jaunās darba devējas pieņemts darbā tajā pašā amatā, kāds tam bija pie iepriekšējās darba devējas (prasītājas).

Amatu salīdzinājums var būt viens no apstākļiem, kas var palīdzēt noskaidrot, vai darbinieks konkurences ierobežojuma spēkā esības laikā darbojas tajā pašā darbības jomā, kurā darbinieks tika nodarbināts darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā, tomēr tas pats par sevi ir nepietiekams. „Darbības joma" ir plašāks jēdziens nekā „amats". Būtiski noskaidrot, vai jaunajā amatā vai citā profesionālās darbības statusā neatkarīgi no šī amata vai statusa nosaukuma bijušais darbinieks veic identiskas vai līdzīgas funkcijas jeb pienākumus, turklāt tādus, kuros viņš var izmantot viņa rīcībā esošo darba devēja aizsargājamo informāciju. Vērtējami ne tikai amata aprakstā iekļautie darba pienākumi, bet arī citi, kurus darbinieks faktiski pildījis, ja prasītājs uz tādiem norādījis. Turklāt nav jāsakrīt visiem darba pienākumiem.

Atziņa, ka Darba likuma 84.panta otrās daļas piemērošanā jāņem vērā ne tikai darbinieka ieņemamais amats, bet arī pildāmie darba pienākumi, turklāt tajā pašā nozarē, kurā darbojas darba devējs, norādīta arī tiesību doktrīnā (sk. *Kārkliņa A. Konkurences ierobežojuma pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanās spēkā esamības priekšnoteikumi un atbildība par to pārkāpumu. Grām.: Latvijas Universitātes 5.starptautiskās zinātniskās konferences „Jurisprudence un kultūra: pagātnes mācības un nākotnes izaicinājumi" rakstu krājums. Rīga, LU Akadēmiskais apgāds, 2014, 523.lpp.; Kārkliņa A. Restriction of Competition After Termination of Employment Relationships. Latvijas Universitātes žurnāls. Nr. 14. Juridiskā zinātne. Rīga: Latvijas Universitāte, 2021, 170.lpp.*).

[14.5] Senāts atzīst par pamatotu arī kasācijas sūdzības argumentu, ka apgabaltiesa secinājumu, ka /Persona A/ UAB /Nosaukums B/ neveica vismaz atsevišķus pienākumus, kas varēja radīt konkurenci SIA /Nosaukums A/ darbībai, izdarījusi bez pietiekama pamata, jo tiesa, pārkāpdama Civilprocesa likuma 97.panta, 189.panta trešās daļas, 190.panta un 193.panta piektās daļas noteikumus, nav devusi pienācīgu vērtējumu pierādījumiem un prasītājas argumentiem.

[14.5.1] Civilprocesa likuma 189.panta trešā daļa noteic, ka spriedumam jābūt likumīgam un pamatotam. Proti, taisot spriedumu, tiesa to pamato ar materiālo un procesuālo tiesību normām (190.panta pirmā daļa) un apstākļiem, kas nodibināti ar pierādījumiem lietā (190.panta otrā daļa). Civilprocesa likuma 97.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota ar tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem. Šā panta trešajā daļā ietverts noteikums, ka tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus – par nepierādītiem.

Senāts daudzkārt skaidrojis, ka minētās normas nosaka tiesas pienākumu pārbaudīt un novērtēt visus pierādījumus, kurus tiesa pieņēmusi, kā arī izvirza tiesai vairākas prasības, kas jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti. Otrkārt, vienlaikus jāvērtē pierādījumu saturs un forma. Treškārt, jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā konstatētajiem apstākļiem un faktiem. Ceturtkārt, jāiedziļinās katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem, un gadījumā, ja konstatētas pretrunas, jānorāda pamatojums, kādēļ vienam pierādījumam dota priekšroka (sk., piemēram, *Senāta 2019.gada 30.augusta sprieduma lietā Nr. SKC-179/2019, ECLI:LV:AT:2019:0830.C21054815.4.S, 8.punktu, 2023.gada 4.jūlija*

sprieduma lietā Nr. SKC-142/2023, ECLI:LV:AT:2023:0704.C68287719.13.S, *11.1.punktu*, *2023.gada 20.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-78/2023*, ECLI:LV:AT:2023:1220.C33368017.17.S, *11.1.punktu*).

Atbilstoši Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai sprieduma motīvu daļā jāatspoguļo tiesas nodibinātie faktiskie apstākļi, pierādījumu, uz kuriem balstīts atzinums par lietā konstatētajiem faktiem, izvērtējums, kā arī tie apsvērumi, kuru dēļ noraidīti tie vai citi lietas dalībnieku iesniegtie pierādījumi, un konstatēto strīda apstākļu juridiskā kvalifikācija.

Tas nozīmē, ka tiesas spriešanas uzdevumu – atrast taisnīgāko un pareizāko strīda risinājumu – nevar atzīt par izpildītu tad, ja spriedumā izdarītie secinājumi netiek balstīti uz apstākļu, kas ietilpst pierādīšanas priekšmetā, vispusīgu pārbaudi un pušu izteikto argumentu un iesniegto pierādījumu juridisko novērtējumu.

[14.5.2] Pārbaudāmajā spriedumā iztrūkst strīda apstākļu pienācīga juridiskā kvalifikācija, kas būtu saistīta ar pušu argumentu un pierādījumu pilnīgu un uz loģiskas likumiem balstītu vērtējumu.

Piemēram, lai gan tiesa spriedumā atklājusi UAB /Nosaukums B/ izziņas par /Persona A/ darba pienākumiem saturu, tostarp izziņā norādīto, ka viņa pienākumos ietilpst tāds pienākums kā klientu konsultēšana par nomas inventāra izvēli un pareizu lietošanu, no sprieduma nav saprotams, kāpēc šāds pienākums neietilpst tajā darbības jomā, kurā darbinieks tika nodarbināts SIA /Nosaukums A/, ja tiesa bija atzinusi, ka /Persona A/ pamatuzdevums SIA /Nosaukums A/ /amats/ amatā bija darbs ar klientiem: klientu piesaiste, jaunu pasūtījumu iegūšana, nepieciešamās speciālās informācijas sniegšana.

Tāpat tiesa aprakstījusi detektīva atskaites saturu un atzinusi, ka detektīva atskaitē noskaidrotais pierāda, ka /Persona A/ apliecinājis nodarbošanos UAB /Nosaukums B/ ar tehnikas iznomāšanu, bet spriedumā trūkst loģiskas argumentācijas tam, kāpēc minētais neliecina par viņa darbību tajā pašā darbības jomā, kurā viņš bija nodarbināts SIA /Nosaukums A/. Tiesas norādītajiem apstākļiem, ka neesot pierādīts, ka detektīva norādītais konkrētais uzņēmums bija SIA /Nosaukums A/ klients un ka SIA /Nosaukums A/ nomas tehnikas klāstā bija konkrētās trīs slīpmašīnas, nav nozīmes, lai identificētu to pašu darbības jomu.

[14.6] Apkopojot visu šī sprieduma 14.punktā minēto, Senāts atzīst, ka konstatētie trūkumi materiālo tiesību normu iztulkošanā un piemērošanā un pieļautie procesuālie pārkāpumi pušu argumentu, lietas apstākļu un pierādījumu vērtēšanā un sprieduma pamatošanā (jo īpaši attiecībā uz darbinieka darbības jomu un darba devējas aizsargājamo informāciju) vērtējami kā tādi, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas prasības daļā, kura noraidīta. Tas dod pamatu sprieduma atcelšanai šajā daļā.

Par nodokļu kā zaudējumu atlīdzināšanu

[15] Prasītāja sakarā ar konkurences ierobežojuma pārkāpumu prasa piedzīt no atbildētāja ne tikai viņam izmaksāto neto atlīdzību par konkurences ierobežojuma ievērošanu, bet arī valsts budžetā samaksātos nodokļus kā prasītājas zaudējumus.

Tā kā prasība par izmaksātās atlīdzības, tostarp nodokļu, piedziņu pilnīgi noraidīta uz šī sprieduma 14.punktā norādītā pamata, puses kasācijas kārtībā nav izvirzījušas argumentus tieši par nodokļiem. Tomēr pirmās instances tiesa prasību apmierinājusi arī daļā par nodokļu piedziņu, spriedumu šajā daļā pamatojot ar Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 30.septembra spriedumu lietā Nr. C24160116, un /Persona A/ izteicis pret to iebildumus apelācijas sūdzībā, argumentējot, ka minētais spriedums nav stājies spēkā un ka nodokļi atprasāmi no valsts, nevis no viņa.

Ievērojot, ka apgabaltiesai, izskatot lietu no jauna, šis jautājums var būt jāvērtē, Senāts uzskata par nepieciešamu vērst tiesas uzmanību uz to, ka pirmās instances tiesas spriedumā minētais Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 30.septembra spriedums lietā Nr. C24160116 tiešām nebija stājies spēkā un ir atcelts ar Senāta 2023.gada 30.marta spriedumu, kurā Senāts ir sniedzis šī jautājuma plašāku analīzi un izskaidrojis, ka gadījumā, kad tiesa atzīst, ka darbiniekam ir pienākums atmaksāt darba devējam jau saņemto atlīdzību, nodokļi, kurus darba devējs samaksājis valsts budžetā par darbiniekam izmaksāto atlīdzību, nav darba devēja zaudējumi un nav

piedzenami no darbinieka kā zaudējumu atlīdzība, ja darba devējam nav šķēršļu tos atgūt no valsts (sk. *Senāta 2023.gada 30.marta sprieduma lietā Nr. SKC-3/2023*, ECLI:LV:AT:2023:0330.C24160116.29.S, *13.1.3.punktu*).

Par tiesisko pamatu izmaksātās atlīdzības atprasīšanai

[16] Senāts atzīst par nepareizu kasācijas sūdzības argumentu, ka tiesa nepamatoti neesot piemērojusi Civillikuma 2384.pantu, kas paredz nākoša notikuma izredzē izpildītā atprasījumu.

[16.1] Pirmkārt, nav pamatots prasītājas pārmetums tiesai, ka tā atstājusi bez vērtējuma jautājumu, uz kāda juridiska pamata /Persona A/ var paturēt no prasītājas saņemto atlīdzību.

Tiesa prasību noraidījusi, jo nav saskatījusi konkurences ierobežojuma pārkāpumu. Savukārt jautājums par to, uz kāda tiesiskā pamata atmaksājama atlīdzība par konkurences ierobežojuma ievērošanu, kļūst aktuāls tikai tad, ja tiesa atzīst, ka pārkāpums ir noticis. Tiesai, nekonstatējot pārkāpumu, nav pamata apsvērt tā novēršanas līdzekļus.

[16.2] Otrkārt, minētais kasācijas sūdzības arguments nav pamatots arī pēc būtības.

Civillikuma 1402.pants paredz, ka saistību tiesības rodas vai nu no tiesiska darījuma, vai no neatļautas darbības, vai pēc likuma.

Prasības pieteikumā norādīts, ka, tā kā atbildētājs ir pārkāpis konkurences ierobežojumu, viņam atbilstoši darba līguma 13.6.punktam ir jāatmaksā nepamatoti saņemtā atlīdzība par konkurences ierobežojuma ievērošanu un jāmaksā šajā līguma punktā pielīgtais līgumsods.

Tātad atlīdzības atmaksas pienākumu regulē pušu līgums, un šāds līguma noteikums nav pretrunā likuma imperatīvajām normām.

Šādos apstākļos atbildētājam pārkāpuma gadījumā ir līgumiska saistība atmaksāt saņemto atlīdzību un likumisks atmaksāšanas saistības pamats papildus nav jākonstatē. Respektīvi, jautājums par likumisku tiesisko pamatu izmaksātās atlīdzības atprasīšanai būtu aktuāls tad, ja tas nebūtu noteikts līgumā.

Par darbinieka atkāpšanos no vienošanās par konkurences ierobežojuma ievērošanu

[17] Tāpat nav pamatots kasācijas sūdzības arguments par to, ka tiesa neesot vērtējusi to, ka /Persona A/ neesot bijis pamata vienpusēji atkāpties no vienošanās par konkurences ierobežojuma ievērošanu, jo neesot iestājušies Darba likuma 100.panta piektajā daļā norādītie priekšnoteikumi.

Konkrētajā lietā ir strīds par darbinieka izdarītu vienošanās par konkurences ierobežojuma ievērošanu pārkāpumu, nevis par darbinieka vienpusēju atkāpšanos no šīs vienošanās Civillikuma izpratnē. Prasība nav pamatota ar apstākli, ka /Persona A/ būtu iesniedzis prasītājai paziņojumu par vienpusēju atkāpšanos no vienošanās. /Persona A/ cēlis pretprasību par vienošanās atzīšanu par spēkā neesošu, nevis izmantojis atkāpšanās tiesību.

Par tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu

[18] Tā kā tiesāšanās izdevumu atlīdzināšana ir atkarīga no tiesas apmierinātā prasījumu apmēra, spriedums atceļams arī daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu no abām pusēm.

Vienlaikus Senāts uzskata par nepieciešamu norādīt, ka apgabaltiesa ir pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumus, nosakot un motivējot no pusēm piedzenamo izdevumu advokāta palīdzības samaksai apmēru, tomēr ne kasācijas sūdzībā un pretsūdzībā norādīto motīvu dēļ.

[18.1] /Persona A/ kasācijas pretsūdzībā norādījis, ka tiesas noteiktie atlīdzināmie izdevumi advokāta palīdzības samaksai ir nesamērīgi lieli un bija samazināmi vismaz līdz tam pašam apmēram, ko /Persona A/ samaksājis savu interešu aizstāvībai.

Pirmkārt, Civilprocesa likuma 44.pants, kas regulē ar lietas vešanu saistīto izdevumu, tostarp izdevumu advokāta palīdzības samaksai atlīdzināšanu, nenoteic tādu kritēriju kā izdevumu vienādošana ar otras puses samaksātajiem izdevumiem.

Otrkārt, Senāts jau agrāk ir norādījis, ka tiesa atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta piektajai daļai lemj par nepieciešamību noteikt mazāku apmēru, kādā atlīdzināmi izdevumi advokāta palīdzības samaksai, nevis pēc savas iniciatīvas, bet pēc lietas dalībnieka iniciatīvas, proti, ja uz tādu nepieciešamību norādījis lietas dalībnieks (sk. *Senāta 2020.gada 4.novembra sprieduma lietā Nr. SKC-974/2020,* ECLI:LV:AT:2020:1104.C12193319.10.S, *8.3.punktu*).

/Persona A/ pretsūdzībā nav norādījis nedz to, ka bija šādu lūgumu apgabaltiesai pieteicis, nedz arī to, kādu tieši iemeslu dēļ viņš šos izdevumus uzskata par pārmērīgi lieliem.

Ievērojot minēto, /Persona A/ kasācijas pretsūdzība attiecībā uz tiesāšanās izdevumiem nav pamatota.

[18.2] Tomēr, lai arī pušu sūdzībās nav izteikti atbilstoši argumenti, vienotas tiesu prakses nodrošināšanai Senāts atzīst par nepieciešamu papildus norādīt uz apgabaltiesas pieļautajām procesuālo tiesību normu piemērošanas kļūdām, nosakot un motivējot no pusēm piedzenamo izdevumu advokāta palīdzības samaksai apmēru.

[18.2.1] Pirmkārt, tiesa nav motivējusi, kāpēc lietu atzinusi par sarežģītu. Tiesas atzinums par lietas sarežģītību nevar būt patvaļīgs, proti, lai palielinātu atlīdzināmo advokāta izdevumu apmēra robežas no vispārējā tiesību normā paredzētajiem 2850 *euro* (Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta „d" apakšpunkts) uz speciālajā tiesību normā noteiktajiem 4275 *euro* (44.panta pirmās daļas 1.punkta „e" apakšpunkts), tiesas spriedumā jābūt sniegtam motivētam pamatojumam tam, kādēļ konkrētās lietas sarežģītības dēļ ir bijuši nepieciešami lielāki izdevumi tās efektīvai vešanai tiesā (sk. *Senāta 2024.gada 16.decembra sprieduma lietā Nr. SKC-211/2024,* ECLI:LV:AT:2024:1216.C30450221.13.S*, 10.2. un 11.punktu, 2025.gada [..] sprieduma lietā Nr. SKC-[A]/2025, ECLI:LV:AT:2025:[..], publicēts Augstākās tiesas tīmekļvietnē Judikatūras nolēmumu arhīvā, 9.punktu*).

[18.2.2] Otrkārt, apgabaltiesa noraidījusi gan prasību, gan pretprasību. Šādā gadījumā nevienai no pusēm atbilstoši Civilprocesa likuma 44.panta otrajai un trešajai daļai nepienākas no otras puses to izdevumu advokāta palīdzības samaksai daļa, kas ir attiecināma uz šīs puses celto un tiesas noraidīto prasību vai pretprasību, un pienākas tikai tā izdevumu daļa, kas ir attiecināma uz aizstāvību pret otras puses prasību vai pretprasību. Taču apgabaltiesa nav noteikusi un spriedumā nav norādījusi, kāda katras puses izdevumu par advokāta palīdzību daļa ir attiecināma uz prasību un kāda – uz pretprasību.

[18.2.3] Ievērojot minēto, spriedums attiecībā uz izdevumu advokātu palīdzības samaksai atlīdzināšanu neatbilst Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta „e" apakšpunktam, 44.panta otrajai un trešajai daļai un Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā minētajām sprieduma pamatošanas prasībām.

Par drošības naudas atmaksu

[19] Daļēji atceļot spriedumu sakarā ar SIA /Nosaukums A/ kasācijas sūdzības daļēju pamatotību, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu SIA /Nosaukums A/ atmaksājama par kasācijas sūdzību iemaksātā drošības nauda 300*euro*.

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu un 475.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2023.gada 10.februāra spriedumu daļā, ar kuru noraidīta SIA /Nosaukums A/ prasība pret /Persona A/ par atlīdzības 11 350,08*euro* (vienpadsmit tūkstoši trīs simti piecdesmit *euro* un 8 centi) un

līgumsoda 6300 *euro* (seši tūkstoši trīs simti *euro*) piedziņu, kā arī no pusēm piedzīti tiesāšanās izdevumi, un nodot lietu šajā daļā jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai;

atmaksāt SIA /Nosaukums A/ drošības naudu 300*euro* (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore Z. Pētersone Senators K. Balodis Senatore K. Zīle